

SUOMIJOS KULTŪROS POLITIKOS ISTORIJA, VERTYBĖS IR KONCEPCIJOS

Parengė: Christian Have - Have Communications AS

Peržiūrėjo: UAB „Ernst & Young Baltic“

2 Priedas

2011 m. birželio 7 d.

TURINYS

1	ATASKAITOS TIKSLAS IR KONTEKSTAS	4
2	KULTŪROS POLITIKOS SRITYS, UŽ KURIAS ATSAKINGA KULTŪROS IR ŠVIETIMO MINISTERIJA.....	5
2.1	TRUMPA KULTŪROS KONCEPCIJOS SUOMIJOS KULTŪROS POLITIKOJE APŽVALGA .	5
2.2	TRUMPAS MINISTERIJOS ISTORIJOS PRISTATYMAS	7
2.3	DABARTINIŲ MINISTERIJOS VEIKLOS SRIČIŲ PRISTATYMAS	8
3	MINISTERIJOS IR PAVALDŽIŲ INSTITUCIJŲ VALDYMO PRINCIPAI.....	9
3.1	MINISTERIJOS MISIJOS, VIZIJOS, VERTYBIŲ IR PLĖTROS STRATEGIJOS PRISTATYMAS	9
3.2	PLĖTROS STRATEGIJA KULTŪROS MINISTERIJAI.....	9
3.3	MINISTERIJOS IR PAVALDŽIŲ INSTITUCIJŲ PRISTATYMAS.....	11
4	KAIP FORMUOJAMA KULTŪROS POLITIKA IR STRATEGIJA?	17
4.1	NACIONALINIS LYGMUO	17
4.2	KULTŪROS MINISTERIJOS VAIDMUO PLĖTOJANT KULTŪROS POLITIKĄ.....	17
4.3	KITŲ MINISTERIJŲ VAIDMUO	17
4.4	SAVIVALDYBIŲ LYGMUO.....	18
4.5	REGIONŲ LYGMUO	18
5	KAIP ĮGYVENDINAMA KULTŪROS POLITIKA?	19
5.1	ĮGYVENDINIMAS PER MINISTERIJOS DEPARTAMENTUS	19
5.2	ĮGYVENDINIMAS PER VALSTYBĖS INSTITUCIJAS.....	19
5.3	ĮGYVENDINIMAS PER MENO TARYBAS	19
5.4	NACIONALINĖS KULTŪROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS SAVIVALDYBIŲ LYGIU.....	20
5.5	TARPŽINYBINĖS INICIATYVOS, TARPTAUTINĖS INICIATYVOS.....	20
6	KAIP KONTROLIUOJAMAS ĮGYVENDINIMAS?	21
7	KAIP FINANSUOJAMA KULTŪRA?	22
7.1	VASLTYBĖS FINANSAVIMAS KULTŪRAI	22
7.2	PAGRINDINIŲ FINANSAVIMO MECHANIZMŲ PRISTATYMAS	24
8	SRITYS, KURIOMS SKIRIAMA DAUGIAUSIAI DĖMESIO	26
9	KAIP PRITRAUKIAMAS PRIVATUS FINANSAVIMAS?	27
9.1	KŪRYBINĖS EKONOMIJOS KŪRYBINIŲ ŪKIO ŠAKŲ SKATINIMAS	27
10	KAIP UŽTIKINAMA IR SKATINAMA KULTŪROS PRODUKTŲ „KOKYBĖ“?.....	28
10.1	KOKYBĖS SĄVOKA SUOMIJOS KULTŪROJE.....	28
10.2	MENO IR KULTŪROS ORGANIZACIJŲ PROFESINIS VAIDMUO POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO PROCESUOSE.....	28
10.3	PROFESINIS MENO ŠVIETIMAS SUOMIJOJE	28

11	KAIP UŽTIKRINAMA KULTŪROS SEKTORIUJE DIRBANČIŲ ŽMONIŲ MOTYVACIJA?	29
12	KOKIA YRA KULTŪROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO IR ORGANIZACIJŲ VALDYMO GEROJI PRAKTIKA?	30

1 ATASKAITOS TIKSLAS IR KONTEKSTAS

Suomijos kultūros politikos istorijos apžvalga atliekama projekto „Ministerijos veiklos optimizavimo galimybių studijos parengimas ir optimizuoto veiklos modelio įgyvendinimas“ kontekste.

Ataskaitos tikslas - aprašyti Suomijos kultūros raidą ir esamą būklę bei sudaryti prielaidas Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos struktūros ir veiklos modelio tobulinimui.

2 KULTŪROS POLITIKOS SRITYS, UŽ KURIAS ATSAKINGA KULTŪROS IR ŠVIETIMO MINISTERIJA

2.1 TRUMPA KULTŪROS KONCEPCIJOS SUOMIJOS KULTŪROS POLITIKOJE APŽVALGA

Suomijos nacionalinės kultūros politikos formavimą nuo IX a. vidurio iki XX a. pabaigos galima suskirstyti maždaug į tris etapus:

- Patronuojančios valstybės etapas nuo XIX a. VII dešimtmečio iki XX a. VII dešimtmečio;
- Valstybės socialinio aprūpinimo sistemos susikūrimas ir aiškių kultūros politikos tikslų formulavimas nuo VII iki IX dešimtmečio;
- Judėjimas, pranokstantis Valstybės socialinio aprūpinimo sistemą paskutiniajame XX a. dešimtmetyje.

Istoriškai šia raidą formavo tokios aplinkybės:

- Piliečių judėjimai, kurie, nepaisant lingvistinių ir ideologinių skirtumų, prisididėjo prie Suomijos kultūros plėtros;
- Naujai suformuotos valstybės ambicijos stiprinti Suomijos kultūros tapatumą, centrinės vyriausybės politikai skatinant menus ir menininkus;
- Savivaldybių (pagrindinių Suomijos vietos valdžios vienetų) įsipareigojimas teikti kultūros paslaugas savo piliečiams, skatinti savo piliečių domėjimąsi menais, skatinti dalyvavimą mėgėjų meno srityse;
- Nacionalinės kultūros pramonės, kuri skatino mažiau pelningų kultūros žanrų klestėjimą, augimas.

Suomijos nacionalinės kultūros pamatai buvo padėti ir įtvirtinti Rusijos carinio režimo laikais (1809 - 1917 m.). Caras kartu su autonominės Suomijos didžiosios kunigaikštystės senatu globojo besivystantį dvikalbį (švedų ir suomių) meno ir kultūrinį gyvenimą. Nepriklausomybės metais nauja valstybė perėmė šį vaidmenį ir toliau kūrė nacionalinį tapatumą ir nacionalinę vienybę.

Per pirmuosius keturis nepriklausomybės dešimtmečius, kurių metu įvyko pilietinis karas ir du karai su Sovietų Sąjunga, nacionalinė vienybė ir nacionalinis tapatumas virto dar labiau prioritetiniais valstybės tikslais ir savo ruožtu pagrindiniais nacionalinės kultūros ir meno politikos principais.

Kiti tikslai, tokie kaip kūrybingumo skatinimas, platesnis dalyvavimas ir kultūros demokratija, pradėti kelti VII dešimtmetyje, jie buvo integruoti į kitus ekonominius ir socialinius tikslus, kai valstybės socialinio aprūpinimo sistema buvo aiškiau pritaikyta ir įdiegta VIII dešimtmetyje.

Paskutiniajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje ir pirmaisiais XXI amžiaus metais Suomijos visuomenė ir valstybės socialinio aprūpinimo sistemos įsipareigojimai pamažu keitėsi. Pasikeitimus paspartino rimtas ekonomikos nuosmukis 1991 - 1993 m. Dešimtmečio viduryje ir vėliau vykę pokyčiai bei teisinė ir administracinė Europos Sąjungos sistema lėmė tai, kad susidarė nauja valdymo sistema su aiškiais viešojo sektoriaus orientacijos į rinką požymiais. Paskutiniojo dešimtmečio pabaigoje ir šio amžiaus pradžioje vykę pokyčiai šiek tiek sumažino valstybės ir savivaldybių kaip kultūros valdytojų ir tiesioginių kūrybiškumo, kultūros paslaugų, savanoriškų organizacijų ir kultūros produktų finansuotojų vaidmenį.

Valstybinis kultūros apibrėžimas

Suomijos kultūros politikoje nėra oficialaus valstybinio kultūros apibrėžimo. Tačiau atsižvelgiant į oficialią kultūros statistiką, kultūra yra apibūdinama platesne ir siauresne prasme.

Siauresne prasme „kultūros“ sąvoka pirmiausiai apima meną, kuris reiškia aukšto lygio kultūrinio turinio vaizduojamąjį ir scenos meną, atskirų menininkų darbus, susijusias kultūros pramonės šakas (grožinės literatūros leidybą, meninių filmų kūrimą, klasikinės muzikos įrašus, įrašų pramonę, transliavimą, vaizdo ir multimedijos produktus). Be to, šis siauresnis apibrėžimas apima pagrindines kultūros paslaugų sritis (viešąsias bibliotekas ir suaugusiųjų švietimo įstaigų kultūros programas), kultūrinį palikimą (istorinius paminklus ir pastatus, lankytinas kultūros vietas, istorinius ir meno muziejus), taip pat tarptautinį kultūrinį bendradarbiavimą. Paprastai mokslo srities švietimas (vaikams ir jaunimui) yra įtraukiamas, o profesionalus meno srities švietimas paprastai neįtraukiamas administravimo tikslais (jis priklauso mokslo ir aukštųjų mokyklų švietimo jurisdikcijai, kaip ir nacionalinė biblioteka, mokslinių tyrimų bibliotekos, istoriniai archyvai ir susijusios informacinės paslaugos).

Platesnis apibrėžimas apima kultūros pramonę nepriklausomai nuo turinio, profesinį meno ir kultūros sričių mokymą, visus muziejus, mokslines bibliotekas ir archyvus. Reikia pažymėti, kad neseniai sudaryta kultūros statistikos sistema EUROSTAT yra paremta šia platesne kultūros koncepcija. Sistema neapima amatų, viešųjų transliacijų, kurios finansuojamos iš licencijų mokesčių, reklamos ir kultūrinio turizmo, kuris taip pat galėtų būti įtrauktas į platesnįjį apibrėžimą. Dar platesnis apibrėžimas apimtų šias sritis ir taip vadinamas mokesčių išlaidas, mokesčių lengvatų menui ir kultūrai apskaičiavimus. Yra bandymų pateikti meną ir kultūrą kartu su platesnėmis kūrybinės pramonės kategorijomis, kūrybinės ekonomikos ar daug žinių reikalaujančiomis pramonės šakomis. Pavyzdžiui, valstybinės darbo grupės, kurios 2004 m. rengė nacionalinės kūrybos strategijos projektą, savo galutinėje ataskaitoje neskyrė konkretaus vaidmens menams. Taip pat buvo tyrimų, kuriuose bandyta įrodyti, kad profesionalių menininkų veikla yra transformuojama ir tampa specialių žinių reikalaujančiomis verslo paslaugomis.

Kultūriniai tikslai

Suomijos kultūros politikos tikslai siejami su:

- kūrybiškumu

Pagal strategiją kūrybiškumas yra susijęs su saviraiška, kasdieniu gyvenimu, kūrybinėmis profesijomis, darbu, švietimu ir išsilavinimu, bendruomeniškumu, kultūros būkle, veiklos aplinka, kūrybine ekonomika ir inovacijų politika.

- kultūrine įvairove ir teisingumu

Siekdama užtikrinti lygybę ir teisingumą Vyriausybė remia ir sudaro sąlygas tinkamas kultūrinei veiklai ir meno bei kultūros institucijoms veikti.

- prieinamumu

Meno ir kultūros paslaugos turi būti prieinamos visiems nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos ir finansinės padėties.

- tvarumu

Tvarioji plėtra turi ekonominių, ekologinių, socialinių ir kultūrinių aspektų. Kultūros srities veikėjai skatinami plėtoti projektus ir veiksmus skatinančius tvariąją plėtrą kultūros priemonėmis.

2.2 TRUMPAS MINISTERIJOS ISTORIJOS PRISTATYMAS

Suomijos centrinė vyriausybė buvo sudaryta 1809 m. spalio 2 d., kai pradėjo veikti Vyriausybės taryba. Tai buvo Suomijos didžiosios kunigaikštystės aukščiausia valdžios institucija. Suomija tapo autonominė valstybė.

Švietimo ir kultūros ministerija yra viena iš seniausių Suomijos ministerijų. Ji pradėjo veikti ankstyvaisiais autonomijos metais kaip dvasinių reikalų departamentas 1809 m. Pirmasis jos vadovas buvo Henrik Reinhold Bäck.

Kai Suomija tapo nepriklausoma, pavadinimas pakeistas į Dvasinių ir mokslo reikalų departamentą. 1918 m., kai Senatas tapo Vyriausybe, o departamentai ministerijomis, pavadinimas pakeistas į Dvasinių ir mokslo reikalų ministeriją. 1992 m. pavadinimas sutrumpintas - ji tapo Švietimo ministerija.

Pažymint 200 metų ministerijos istoriją Švietimo ministerija 2010 m. gegužės 1 d. pavadinta Švietimo ir kultūros ministerija. Suomijos ministerijoms pavadinimai suteikti taip, kad geriausiai apibūdintų kiekvienos ministerijos pagrindinius įgaliojimus.

2.3 DABARTINIŲ MINISTERIJOS VEIKLOS SRIČIŲ PRISTATYMAS

Suomijos vyriausybę sudaro 12 ministerijų. Kiekviena ministerija yra atsakinga už klausimų parengimą ir tinkamą administravimą savo kompetencijos srityje.

Švietimo ir kultūros ministerija yra atsakinga už švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir jaunimo politikos formavimą ir tarptautinį bendradarbiavimą šiose srityse.

Švietimo ir kultūros ministerijoje yra du ministrai:

- Švietimo ir mokslo ministras yra atsakingas už švietimo ir mokslinių tyrimų klausimus;
- Kultūros ir sporto ministras yra atsakingas už klausimus susijusius su kultūra, sportu, jaunimu, autorių teisėmis, finansine parama studentams, bažnyčia.

Ministerijos kultūros ir sporto veiklos sritį sudaro:

Menas, kultūros paveldas, viešosios bibliotekos, žiniasklaida ir kultūra, autorių teisės, kita kultūros veikla, sportas ir fizinė veikla, darbas su jaunimu, rasizmo prevencija ir etniniai santykiai, įstatymų leidybos, administraciniai ir finansiniai klausimai meno, sporto, jaunimo reikalų srityje, valstybės stipendijos, tarptautinis bendradarbiavimas minėtose srityse, nacionaliniai fondai ir loterija „Veikkaus“.

3 MINISTERIJOS IR PAVALDŽIŲ INSTITUCIJŲ VALDYMO PRINCIPAI

3.1 MINISTERIJOS MISIJOS, VIZIJOS, VERTYBIŲ IR PLĖTROS STRATEGIJOS PRISTATYMAS

Pagal Švietimo ir kultūros ministerijos 2020 m. strategiją, ministerijos misija yra:

- Prisiimti didžiąją dalį atsakomybės už žinių didinimą, dalyvavimą ir kūrybinę bazę;
- Suteikti strateginę bazę savo administraciniam sektoriui.

Pagrindinės Kultūros ministerijos vertybės yra:

- Erudicija;
- Atvirumas;
- Bendradarbiavimas;
- Atsakingumas;
- Žvilgsnis į ateitį.

3.2 PLĖTROS STRATEGIJA KULTŪROS MINISTERIJAI

2010 m. Švietimo ir kultūros ministerija iš daugelio etapų sudaryto proceso metu sudarė savo 2020 m. strategiją.

Rengdama projektą ministerija kartu su įvairiais ekspertais nagrinėjo bendrus visuomenėje vykstančius pokyčius, kurie turės įtakos švietimo, mokslo, kultūros, sporto ir jaunimo reikalų sritims.

Gavę informacijos apie reiškinius, kurie turės lemiamą poveikį administravimo sektoriaus ateičiai, ministerijos darbuotojai pasiskirstė į strategines grupes ir parengė strateginius tikslus ir turinį.

Sudaryta atskira grupė atsakinga už strateginius procesus ir koordinavimą. Vykstant darbui grupės rengė pasitarimus su suinteresuotomis grupėmis. Įgyvendinimui yra skirtos keturios bendrosios programos. Kiekvienai programai vadovauja grupė, kurią sudaro įvairūs ministerijos specialistai.

Bendrosios programos

- Švietimo ir kultūros galia;
- Konkurencingumas;
- Sėkmingi regionai ir gyvenamoji aplinka;
- Įtraukimas ir bendruomeniškumas;

Strateginiai tikslai

- Ministerija prisidės prie mokslinių tyrimų, inovacijų ir kūrybinės aplinkos kūrimo, stiprins specializuotas žinias pasaulio ekonomikoje;
- Ministerija remia regionų profiliavimą, stiprins regionines žinių ir kūrybiškumo sąlygas, taip pat tarptautiniu mastu konkurencingą didmiesčių sritį;
- Ministerija praturtins žmonių gyvenimo kokybę ir jų galimybes turėti įkvepiančią, skatinančią eksperimentuoti gyvenimo aplinką;
- Ministerija yra stiprus ir aktyvus partneris institucijoms regionuose;
- Švietimo ir kultūros ministerija turi būti kvalifikuota agentūra pilietinės visuomenės atžvilgiu;
- Ministerija pripažins kintančias bendruomeniškumo formas, stiprins artimiausių bendruomenių veiklos prielaidas ir atitinkamai reformuos procedūras;
- Ministerija stiprins pajėgumus atnaujinti savo sektorių ir paremti civilinę visuomenę, tarptautinį mobilumą ir daugiakultūriškumą bei kaupti ir gilinti žinias ir kūrybiškumą Suomijoje;
- Ministerija prisidės prie daugiakultūrinių, tolerantiškų ir skatinančių bendruomenių. Piliečiai turi turėti lygias galimybes asmeniniam tobulėjimui ir aktyviam pilietiškumui;
- Švietimo ir kultūros ministerija užkerta kelią atskirčiai, sutelkia dėmesį į vaikus ir jaunimą.

3.3 MINISTERIJOS IR PAVALDŽIŲ INSTITUCIJŲ PRISTATYMAS

2010 m. gegužė, Švietimo ir kultūros ministerija

ŠVIETIMO IR KULTŪROS MINISTERIJA (ORGANIZACIJA)

Švietimo ir kultūros ministerijos atliekamos funkcijos.

- Švietimo ir mokslo ministras vadovauja švietimo ir mokslo politikai;
- Kultūros ir sporto ministras vadovauja kultūros, sporto ir jaunimo politikai, klausimams susijusiems su autorių teisėmis ir finansine parama studentams, taip pat bažnyčios reikalams;
- Valstybės sekretorius padeda ministrui spręsti klausimus susijusius su politiniu valdymu ir parengiamuoju darbu;
- Nuolatinis sekretorius padeda ministrams vadovauti ministerijai.

Švietimo ir mokslo politikos departamentą sudaro 3 skyriai:

- Bendrasis švietimo skyrius;
- Profesinio švietimo skyrius;
- Aukštojo mokslo ir tyrimų skyrius:
 - Aukštasis mokslas;
 - Moksliniai tyrimai;
- Departamento biuras.

Kultūros, sporto ir jaunimo politikos departamentą sudaro 5 skyriai:

- Meno politikos skyrius;
- Kultūros politikos skyrius;
- Sporto skyrius;
- Jaunimo politikos skyrius;
- Kultūros įstatymų leidybos ir finansų skyrius.

Administracijos departamentą sudaro:

- Bendrasis administravimo skyrius;
- Žmogiškųjų išteklių skyrius;
- Finansų planavimo skyrius;
- Finansų administravimo skyrius;
- Informacijos valdymo skyrius.

Ministerijos vidaus paslaugos yra:

- Tarptautiniai santykiai;
- Komunikacijos ir viešieji ryšiai;
- Vidaus tyrimai.

Tiesiogiai pavaldūs nuolatiniam sekretoriui:

- Ekonomikos ir administracijos grupė;
- Struktūrinių fondų valdymo grupė;
- Švietimo ir kultūros švedų kalba plėtra;
- Bibliotekų administravimo grupė;
- Kultūros, meno, sporto ir darbo su jaunimu grupė.

PATARIAMIEJI IR OFICIALŪS PADALINIAI PRIE KULTŪROS, SPORTO IR JAUNIMO POLITIKOS DEPARTAMENTO

Suomijos meno taryba

Suomijos meno tarybos tikslas yra skatinti ir remti meną, kurti ir plėtoti meno politiką bei atlikti šios srities tyrimus.

Meno tarybos instituciją sudaro:

- Centrinė meno taryba (bendroji organizacija);
- Nacionalinės meno tarybos (atstovauja pagrindinėms meno formoms);
- Regioninės meno tarybos (atstovauja pagrindinėms meno formoms).

Tarybos nariai renkami trejų metų laikotarpiui, jie atstovauja įvairioms meno sritims.

Centrinė meno taryba yra sudaryta iš nacionalinių meno tarybų pirmininkų ir šešių kitų Vyriausybės paskirtų narių.

Nacionalinės meno tarybos

Kiekviena iš 9 meno tarybų yra specializuota institucija pavaldi Švietimo ministerijai klausimuose susijusiuose su specifine meno forma (architektūra, kinu, šokiais, dizainu, literatūra, muzika, fotografija, teatru ir menais). Jas sudaro ne daugiau kaip 11 narių, kuriuos skiria Vyriausybė trejų metų laikotarpiui pasikonsultavusi su pagrindinėmis meno organizacijomis.

Pagrindinės kiekvienos nacionalinės meno tarybos užduotys:

- Kasmet skiria apdovanojimą menininkui ir dotaciją projektui savo srityje, taip pat kitas skatinamąsias lėšas pagal savo kompetenciją;
- Seka meno formos naujoves;
- Skiria kasmetinius Valstybės apdovanojimus kiekvienai meno formai;
- Rengia pranešimus dėl klausimų susijusių su meno forma;
- Kasmet teikia pasiūlymą Centrinei meno tarybai dėl valstybės biudžeto asignavimų meno formai skatinti;
- Rūpinasi Suomijos meno žinomumu užsienyje, tarptautiniais santykiais;
- Remia meno publikacijas;
- Remia dalyvavimą meno formoje.

Regioninės meno tarybos

Skirtingose Suomijos vietose yra 13 regioninių meno tarybų, jas sudaro beveik 150 narių, kurie renkami kaip patikėtiniai ir tam tikros regioninės kultūros meno formos ekspertai. Švietimo ministerija skiria tarybas pasikonsultavusi su regioninėmis meno ir kultūros organizacijomis ir institucijomis.

Regioninės meno tarybos priima regioninius menininkus dirbti specialiaisiais ekspertais siekiant skatinti meną ir su menu susijusią veiklą regione.

Kiekviena regioninė meno taryba:

- Stebi ir vertina įvykius regiono meno srityje;
- Skatina dalyvavimą mene, informacijos sklaidą, tarptautinę veiklą;
- Skatina bendradarbiavimą tarp kultūros partnerių regionuose;
- Rengia pranešimus su menu susijusiais klausimais;
- Samdo regiono menininkus.

Regioninės meno tarybos savarankiškai stipendijų forma skirsto menui skatinti Švietimo ministerijos skirtas lėšas, vieniems, trejiems ar penkeriems metams, taip pat valstybės subsidijas meno organizacijoms.

Atskiri komitetai

Švietimo ministerija skiria atskirų komitetų narius (Daugiakultūriškumo pakomitetas, Viešųjų dotacijų komedijų humoristams pakomitetas, Viešųjų dotacijų muzikai pakomitetas), taip pat Valstybinio meno kolekcionavimo komiteto narius. Nariai atstovauja įvairių meno sričių specialistams.

Kitos specialistų institucijos:

- Tęstinio švietimo taryba;
- Suomijos aukštojo mokslo vertinimo taryba (FINHEEC);
- Švietimo vertinimo taryba;
- Jaunimo reikalų konsultacinė taryba (Nuora);
- Jaunimo organizacijų subsidijų komitetas;
- Studentų finansinės paramos konsultacinė taryba;
- Studentų ir jaunimo apgyvendinimo konsultacinė taryba;
- Sektorių mokslinių tyrimų konsultacinė valdyba;
- Suomijos nacionalinė UNESCO komisija;
- Autorių teisių taryba;
- Viešosios informacijos komitetas;
- Mokslinių tyrimų ir inovacijų taryba;
- Nacionalinė mokslinių tyrimų etikos konsultacinė valdyba;
- Darbo, mokymo ir prekybos reikalų taryba;
- Nacionalinė sporto taryba;
- Valstybės meno kolekcija.

AGENTŪROS PRIE KULTŪROS, SPORTO IR JAUNIMO POLITIKOS DEPARTAMENTO

Nacionalinė paveldo valdyba

Nacionalinė paveldo valdyba renka, tiria ir platina žinias apie Suomijos kultūrinį paveldą. Valdyba yra kultūros ir mokslinių tyrimų institucija, taip pat ir vyriausybės institucija atsakinga už archeologinių vietovių, statybos paveldo, kultūrinių-istorinių vertybių, kultūros turto apsaugą bendradarbiaujant su kitais pareigūnais ir muziejais.

Valdyba siūlo daug skirtingų paslaugų, turi profesionalius darbuotojus, parodas ir kolekcijas keliuose muziejuose, turtingus archyvus, specializuotą mokslo biblioteką. Visa tai yra prieinama plačiajai visuomenei.

Kitos departamento institucijos ir agentūros:

- Suomijos nacionalinių archyvų tarnyba
- CIMO tarptautinio mobilumo centras
- Nacionalinis audiovizualinis archyvas
- Suomijos kalbų tyrimų institutas
- Biblioteka asmenims su regėjimo negalia (CELIA)

- Suomijos nacionalinė švietimo valdyba
- Suomijos akademija
- Suomijos filmų klasifikavimo valdyba
- Suomijos institutas Rusijos ir Rytų Europos studijoms
- Regioninės valstybės administravimo agentūros ir ekonominės plėtros, transporto ir aplinkos centrai sprendžiantys kultūros, meno, sporto ir jaunimo klausimus

VALSTYBĖS KULTŪROS INSTITUCIJOS PRIE KULTŪROS, SPORTO IR JAUNIMO POLITIKOS DEPARTAMENTO

Vyriausybė yra atsakinga už nacionalines meno ir kultūros institucijas, tarp jų už:

Suomijos nacionalinę galeriją, kurią sudaro *Athenaeum* meno muziejus, Šiuolaikinio meno muziejus *Miasma*, *Snebrychoff* meno muziejus ir centriniai meno archyvai.

- *Suomenlinna* valdymo institucija:

Suomenlinna yra jūrų tvirtovė Helsinkio pakraštyje ir viena populiariausių Suomijos lankytinų vietų. Ji yra įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą. *Suomenlinna* taip pat yra Helsinkio gyvenamasis rajonas turintis 900 gyventojų.

- Nacionalinis muziejus:

Nacionalinės paveldo valdybos departamentas.

VALSTYBĖS ĮMONĖS

CSC - IT mokslo centras;

Veikkaus Oy (fondai, loterija);

NEPRIKLAUSOMOS KULTŪROS INSTITUCIJOS

Kai kurios stambios kultūros institucijos, tokios kaip Nacionalinė opera (fondas) ar Nacionalinis teatras (uždaroji akcinė bendrovė) yra privačios institucijos, kurios finansuojamos kasmetinių sutarčių pagrindu.

VIETINĖS IR REGIONINĖS KULTŪROS INSTITUCIJOS

Vietinės institucijos

Suomijoje švietimas, menas ir kultūra didžiąja dalimi teikiamos vietiniu mastu. Pirminės vietinės kultūros institucijos yra: bibliotekos, muziejai, teatrai, orkestrai, meno mokyklos. Vietinėje kultūros veikloje dažnai aktyviai dalyvauja bendruomenė.

Vietinėms kultūros institucijoms vadovauja savivaldybės, bet jos siejamos su valstybiniu kultūros administravimu tuo, kad dažnai finansuojamos bendrai vietinėmis ir valstybės lėšomis pagal šalies įstatymus (Muziejų įstatymas, Teatrų ir orkestrų įstatymas), kurie apibrėžia profesinius reikalavimus institucijoms pageidaujančioms gauti valstybės paramą.

Regioninės kultūros institucijos

Kai kurios meno ir kultūros institucijos, finansuojamos bendrai vietinėmis ir valstybės lėšomis, yra gavusios regioninių institucijų statusą (regioniniai istorijos ir meno muziejai, regioniniai teatrai), kuris reiškia papildomas subsidijas jų regioninėms funkcijoms atlikti. Be to, Švietimo ir kultūros ministerija gali kai kurias institucijas išskirti kaip reikšmingas regione ir skirti joms papildomą finansavimą. Šie finansavimo susitarimai faktiškai nepaverčia institucijų regioninėmis jų nuosavybės ir valdymo, intelektinių išteklių ar programavimo prasme.

Nuo 2010 m. pradžios buvo reformuojamas valstybės valdymas.

Buvo įsteigti nauji ekonominės plėtros transporto ir aplinkos centrai, naujos regioninės valstybės administravimo agentūros. Tuo pačiu metu regioninėms tarybos (jungtinėms savivaldybių institucijoms) buvo suteiktas svarbesnis vaidmuo regioninės plėtros ir planavimo srityje. Regioninės menų tarybos yra Centrinės menų tarybos dalis. Tačiau nėra autonominės regioninės administracijos su renkamais organais.

Ministerijos sektoriuje naujųjų regioninių agentūrų kompetencija apima pagrindinių paslaugų vertinimą, teises ir licencijas švietimo ir kultūros sektoriuose.

Ministerijos sektoriaus, kurį administruoja ekonomikos plėtros, transporto ir aplinkos centrai, uždaviniai yra susiję su trumpalaikiu švietimo ir žinių poreikio planavimu, profesiniu mokymu, suaugusiųjų mokymu, švietimo vertinimu, regioniniu jaunimo darbo skatinimu, sporto, menų, kultūros ir bibliotekų sistema, strategine regionų plėtra, ES Fondo programų įgyvendinimu.

4 KAIP FORMUOJAMA KULTŪROS POLITIKA IR STRATEGIJA?

4.1 NACIONALINIS LYGMUO

Politinė atsakomybė už valstybės kultūros politiką tenka Suomijos parlamentui, vyriausybei ir Švietimo ir kultūros ministerijai. Politiniu lygmeniu (vyriausybė ir parlamentas) nustatomos politinės vizijos ir įstatymų sistema Suomijos kultūros politikai, taip pat nurodomos gairės tarptautiniams kultūros mainams ir bendradarbiavimui.

Švietimo ir kultūros ministerija sukuria administracines sąlygas kultūrai ir dalyvavimui kultūroje, ji atsako už strateginę kultūros sektoriaus plėtrą.

Ministerija rengia su kultūra susijusius teisės aktus, atitinkamus biudžeto pasiūlymus ministrams.

Pagrindinis darbas galutinai parengiant įstatymus ir biudžeto pasiūlymus atliekamas parlamento komitetuose, kurie vaidina pagrindinį vaidmenį šiame procese. Parlamentas priima teisės aktus susijusius su kultūra ir sprendžia dėl valstybės finansavimo kultūrai apimtį.

Suomijai tapus Europos Sąjungos nare Bendrasis komitetas tapo vis svarbesne institucija, kuri prižiūri santykius tarp šalies ir Europos Sąjungos teisės aktų ir politikos. Tuo tikslu jis išklauso ministrų prieš Sąjungos Tarybos posėdžius ir po jų. Tai reiškia, kad ministrai, tarp jų ir kultūros ministras, yra nauju ir labiau tiesioginiu būdu atskaitingi Parlamentui.

Po paskyrimo nauja vyriausybė pagal konstituciją privalo pateikti Parlamentui savo veiksmų programą kaip oficialų pranešimą, kuris yra svarstomas. Programa numato vyriausybės darbotvarkę, prie jos pridedami bendrų ir sektorių programų ir projektų pasiūlymai. Kultūrai, darbui su jaunimu ir sportui, laikomiems vienu administraciniu sektoriumi, parastai rengiamas trumpas plėtros planas programoje.

4.2 KULTŪROS MINISTERIJOS VAIDMUO PLĖTOJANT KULTŪROS POLITIKĄ

Ministerija plėtoja kultūros politiką palaikydama dialogą politiniu lygiu. Dabartiniai dialogai tarp švietimo ir sporto ministro, Parlamento švietimo ir kultūros komiteto ir skirtingų konsultacinių valdybų, tarybų, ekspertų komitetų ir darbuotojų skirtinguose Švietimo ir kultūros ministerijos departamentuose ir skyriuose vaidina svarbų vaidmenį plėtojant kultūros politiką. Be to, vyriausybė gali sudaryti specialias daro grupes sprendimams svarbiuose politikos sektoriuose kontroliuoti ir rengti.

Greta kitų svarbų vaidmenį kaip patarėjai vaidina Suomijos centrinė meno taryba, Nacionalinė meno taryba ir regioninės meno tarybos.

4.3 KITŲ MINISTERIJŲ VAIDMUO

Toliau išvardintos kitos ministerijos vaidina svarbų vaidmenį formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką:

- Finansų ministerija atlieka patarėjo ir kontrolieriaus vaidmenį dėl visų ministerijų ekonominio planavimo ir biudžeto procesų;
- Darbo ir ekonomikos ministerija teikia paramą moksliniams tyrimams ir ekonominei plėtrai bendrai ir ypač informacijos ir komunikacijų technologijos, žiniasklaidos ir kultūros / kūrybinės ūkio šakoms;

- Susisiekimo ministerija atlieka svarbų planavimo ir įgyvendinimovaidmenį telekomunikacijų, radijo ir televizijos veiklos srityse;
- Vidaus reikalų ministerija yra atsakinga už regioninę plėtrą ir vaidina pagrindinį vaidmenį organizuojant ir koordinuojant regionines plėtros programas ir sprendžiant su ES finansavimu susijusius klausimus;
- Vidaus reikalų ministerija ir Imigracijos departamentas atsako už integraciją ir pabėgėlių valdymą (kultūros projektai susiję su integracija, tarpkultūriniu dialogu ir pan.);
- Užsienio reikalų ministerija (tarptautinė veikla).

4.4 SAVIVALDYBIŲ LYGMUO

Kultūros politikos sprendimų priėmimas savivaldybių lygiu priklauso Savivaldybės tarybai (vietoje išrinktam organui), Vykdomajai valdybai (atspindinčiai partijų pasiskirstymą ir koalicijas Taryboje), savivaldybės sektorių komitetams ir atsakingiems vadovams, kuriems vadovauja savivaldybės vadovas / meras. Kalbant apie sektorių komitetus ir administraciją, IX dešimtmetyje susiformavo tendencija integruoti visus kultūros reikalus (teatro, muzikos, neprofesionalaus meno ir pan.) viename savivaldybės kultūros komitete. X dešimtmetyje tendencija kito, ir kultūros reikalai buvo vis labiau išdalinami tarpsektoriniams komitetams, turintiems platesnę atsakomybę (pvz., laisvalaikio, turizmo komitetai ir pan.).

4.5 REGIONŲ LYGMUO

Atstovai regioninėje taryboje ir darbuotojai Regioninėse valstybės administravimo agentūrose / Ekonomikos plėtros centre, transporto ir aplinkos centre konsultuoja regionų klausimais.

5 KAIP ĮGYVENDINAMA KULTŪROS POLITIKA?

5.1 ĮGYVENDINIMAS PER MINISTERIJOS DEPARTAMENTUS

Švietimo ir kultūros ministerija bei jos departamentai ir skyriai didžiausią dėmesį skiria struktūriniam ir strateginiam planavimui. Todėl faktinis politikos įgyvendinimas kultūros ir meno administracijoje vis labiau deleguojamas oficialioms institucijoms, specializuotoms agentūroms ir pusiau vyriausybiniams organizacijoms.

Įgyvendinant kultūros politiką svariausios yra šios organizacijos:

- Meno tarybų sistema (Nacionalinė meno taryba ir jos tam tikti pakomitečiai, regioninės meno tarybos);
- Nacionalinė paveldo valdyba, kuri greta archeologinių funkcijų yra pagrindinė ekspertų institucija visam paveldo sektoriui ir profesinei muziejų veiklai;
- Suomijos filmų fondas (kuris skirsto valstybės paramą filmų gamybai ir platinimui).

Tarptautiniam kultūriniam bendradarbiavimui visos ministerijos vardu vadovauja Tarptautinių santykių sekretoriatas.

5.2 ĮGYVENDINIMAS PER VALSTYBĖS INSTITUCIJAS

Politikos įgyvendinimo funkcijas atlieka tokios institucijos:

Nacionalinė meno galerija. Nacionalinis audiovizualinis archyvas, Filmų klasifikavimo valdyba, regėjimo negalią turintiems asmenims skirta biblioteka, *Suomenlinna* tvirtovės administracija.

5.3 ĮGYVENDINIMAS PER MENO TARYBAS

Meno tarybos teikia paramą meninei veiklai meno kūrinių ar projektų meninės kokybės pagrindu ir jų reikšmės kultūros politikai pagrindu. Greta kolegų specialistų atliktos peržiūros priimant sprendimus atsižvelgiama ir į regioninius, lingvistinius, lyčių ir amžiaus veiksnius.

Iš valstybės biudžeto menui iš kultūrai paremti kasmet skiriama apie 385 milijonai eurų, iš kurių 198 milijonai eurų yra pajamos iš loterijos. Iš šios skirtos sumos apie 25 milijonai eurų priklauso meno tarybos institucijai (2010 m.).

Atskiriems menininkams teikiamos stipendijos už meninę veiklą: menininkams, darbo grupėms ir bendruomenėms už projektus ir bendruomenėms subsidijų forma. Pavyzdžiui, bet kuriai meno sričiai atstovaujantis menininkas gali kreiptis dėl menininko stipendijos, kelionės stipendijos ar projekto stipendijos. Taip pat yra dar apie 30 specifinėms meno šakoms skiriamų paramos rūšių.

Tarybos taip pat pateikia savo nuomonę apie daugelį paramos formų, kurios patenka į Švietimo ministerijos kompetenciją, tokias kaip menininkų pensijos, parama kultūros renginiams.

Suomijos centrinė meno taryba, nacionalinės meno tarybos ir atskiri komitetai kasmet nagrinėja apie 10 000 paraiškų dėl subsidijų ir dotacijų, iš kurių apie 40 % yra patenkinami. Regioninės meno tarybos kasmet nagrinėja virš 4500 paraiškų, iš kurių patenkina apie 25 %.

Centrinėje meno tarybos agentūroje dirba 55 darbuotojai, iš jų 24 centriname administracijos biure, 31 regioninių meno tarybų biuruose. Be to, 11 meno profesorių dalyvauja propaguojant meną, o regioninės meno tarybos turi 49 regioninius menininkus, kurie skatina meną.

5.4 NACIONALINĖS KULTŪROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMAS SAVIVALDYBIŲ LYGIU

Suomijos kultūros politikos sistema plėtojama valstybės-savivaldybių pagrindu. Konstitucija ir savivaldybių administravimo teisės aktai apibūdina savivaldybių vaidmenį valstybės atžvilgiu. Nepaisant savivaldybių autonomijos (į kurią įeina teisės nustatyti savivaldybių pajamų mokesčio tarifą), savivaldybių kultūros institucijos yra didžiąja dalimi priklausomos nuo centrinės vyriausybės subsidijų (pervedimų) savivaldybėms.

Šios subsidijos, kurių tikslas yra nešališkumas teikiant regionines ir vietines vaizduojamojo meno ir kultūros paslaugas, skiriamos arba savivaldybėms (o per savivaldybes savivaldybių kultūros institucijoms ir veiklai), arba tiesiogiai kultūros ir meno institucijoms, kurios veikia kaip ne pelno organizacijos (paprastai asociacijos arba fondai, privačiojo ir viešojo sektoriaus partnerystė). Pirmuoju atveju savivaldybės sprendžia, kiek jos panaudos subsidijas numatytam tikslui.

Vietinė kultūros politika dažnai atspindi nacionalinės kultūros politikos prioritetus ir temas, kadangi savivaldybės ir vietinės kultūros institucijos nepaisant gana didelio savarankiškumo, privalo laikytis nacionalinių įstatymų susijusių su kultūros sektoriumi, kad gautų subsidijų. Keisdama įstatymus (Muziejų įstatymą, Teatrų ir orkestrų įstatymą ir pan.) vyriausybė ir Kultūros ministerija turi galimybę daryti įtaką vietos politikai.

5.5 TARPŽINYBINĖS INICIATYVOS, TARPTAUTINĖS INICIATYVOS

Toliau išvardintos ministerijos turi svarų balsą formuojant ir įgyvendinant kultūros politiką:

- Finansų ministerija atlieka patarėjo ir kontrolieriaus vaidmenį dėl visų ministerijų ekonominio planavimo ir biudžeto procesų
- Darbo ir ekonomikos ministerija teikia paramą moksliniams tyrimams ir ekonomikos plėtrai bendrai ir ypač informacijos ir komunikacijų technologijos, žiniasklaidos ir kultūros / kūrybinės ūkio šakoms;
- Susisiekimo ministerija atlieka svarbų planavimo ir įgyvendinimo vaidmenį telekomunikacijų, radijo ir televizijos veiklos srityse;
- Vidaus reikalų ministerija yra atsakinga už regioninę plėtrą ir vaidina pagrindinį vaidmenį organizuojant ir koordinuojant regionines plėtros programas ir sprendžiant su ES finansavimu susijusius klausimus;
- Vidaus reikalų ministerija ir Imigracijos departamentas atsako už integraciją ir pabėgėlių valdymą;
- Darbo ir ekonomikos ministerija.

6 KAIP KONTROLIUOJAMAS ĮGYVENDINIMAS?

Švietimo ir kultūros ministerija vadovauja ir pataria teikdama informaciją, vykdydama sutartis ir atlikdama periodinį auditą. Pastaraisiais metais veiklos sutartys tarp ministerijos ir jos pavaldžių institucijų atliko vis svarbesnį vaidmenį.

7 KAIP FINANSUOJAMA KULTŪRA?

Svarbus vaidmuo finansuojant meną ir kultūrą Suomijoje tenka centrinei vyriausybei ir savivaldybėms. Valstybės finansiniai ištekliai gaunami iš sumokėtų mokesčių (šalies ir vietinių), taip pat kaip valstybinės loterijos *Veikkaus Oy* pelnas.

Švietimo ir kultūros ministerija kasmet nusprendžia, kaip pelnas iš *Veikkaus Oy* veiklos ir loterijų valstybės biudžete paskirstomas kaip meno finansavimas.

Pagrindinės sritys, kurias daugiausiai finansuoja valstybė ir savivaldybės, yra tokios:

- Meninė kūryba (parama menui ir menininkams);
- Kultūros ir meno institucijos (įskaitant scenos meno rūšis);
- Kultūros paveldo priežiūra;
- Bendrasis meno švietimas ir profesinis meno ir kultūros švietimas.

Pagrindinės finansavimo formos yra tiesioginis finansavimas iš biudžeto, pervedimai (tiesiogiai gavėjams ar per savivaldybes, kitas valstybės institucijas).

Finansinės atsakomybės pasiskirstymas tarp valstybės ir savivaldybių yra aiškus:

Valstybė rūpinasi:

- Nacionalinėmis kultūros institucijomis (įskaitant universitetinį meno sričių mokslą) tiesiogiai finansuodama iš biudžeto;
- Finansinės paramos pervedimu savivaldybėms pagal valstybės subsidijų sistemą;
- Centrine valstybės infrastruktūra: šaliai svarbių pastatų statyba ir renovacija, pagrindinių informacijos ir komunikacijos sistemų priežiūra ir pan.;
- Nacionalinių kultūros paslaugų institucijų tinklų kūrimo ir komunikacijų sąnaudų subsidijavimu.

Savivaldybės rūpinasi:

Pagrindinėmis kultūros paslaugomis ir jų infrastruktūra. Minimalias paslaugas, kurias sudaro viešosios bibliotekos, parama kai kuriems socialiniams - kultūriniais renginiams ir veiklai, galima rasti mažose kaimiškose savivaldybėse; maksimali kultūros paslaugų sistema yra Helsinkio sostinės regione, kuris yra sudarytas iš Helsinkio miesto ir trijų kitų savivaldybių.

Nėra nepriklausomos regioninės administracijos, kuri teiktų tiesioginį valstybės finansavimą.

Regioninės meno tarybos, fondai ir regioninės tarybos atlieka tarpininko vaidmenį tarp savivaldybių, centrinės vyriausybės ir ES finansavimo iš struktūrinių fondų.

7.1 VALSTYBĖS FINANSAVIMAS KULTŪRAI

Švietimo ministerija yra svarbiausias kultūros finansavimo šaltinis. 2010 m. valstybės biudžete asignavimai menui ir kultūrai siekė 385 milijonus eurų, iš jų 52 % gauti iš fondų ir loterijų. Didžioji dalis finansavimo (apie 85 %) skiriama nacionalinėms meno ir kultūros institucijoms.

Finansavimą savarankiškų dotacijų forma skiria Suomijos meno taryba, valstybinės meno tarybos ir regioninės meno tarybos. Be to, iš biudžeto lėšų taip pat skirstomos valstybės stipendijos rašytojams ir vertėjams, taip pat valstybės stipendijos menininkams ir projektams.

Savarankiškos dotacijos skiriamos meno skatinimui per skirtingoms meno formoms atstovaujančias asociacijas, meno ir kultūros centrus ir meno informacijos centrus.

Švietimo ir kultūros ministerijos srityje dotacijos ir subsidijos taip pat skiriamos tokioms organizacijoms:

- Tarptautinio mobilumo centrui CIMO - jis koordinuoja ir įgyvendina stipendijų ir mainų programas ir yra atsakingas už beveik visų ES švietimo, kultūros ir jaunimo programų įgyvendinimą Suomijoje;
- Suomijos žiniasklaidos centras - yra Suomijos agentūra ES žiniasklaidos programai. Jis skleidžia informaciją apie programas ir pataria organizacijoms klausimais, susijusiais su lėšų taikymu ir finansavimu;
- Suomijos nacionalinė švietimo valdyba - teikia subsidijas tarptautinei švietimo veiklai iš asignavimų, kurie šiam tikslui yra numatyti valstybės biudžete;
- Šiaurės kultūros fondas - yra jungtinė institucija remianti platų kultūrinį bendradarbiavimą tarp Šiaurės šalių;
- Suomijos akademija - finansuoja mokslinių tyrimų projektus ir programas, pavyzdinius mokslinių tyrimų centrus, mokslinių tyrimų pareigybes (akademijos profesorių ir mokslinių bendradarbių), tyrėjų mokymą ir tarptautinį bendradarbiavimą mokslinių tyrimų srityje;
- Suomijos filmų fondas - remia Suomijos filmų gamybą, platinimą ir tarptautinę atranką. Pagal sutartį su Švietimo ir kultūros ministerija fondas taip pat teikia paramą svarbiems tarptautiniams filmų festivaliams, kurie vyksta Suomijoje;
- Suomijos draugija - skiria dotacijas Suomijos organizacijoms ir žiniasklaidai užsienyje.

Toliau išvardinti apdovanojimai ir prizai, kuriuos teikia Švietimo ir kultūros ministerija.

- Valstybinis apdovanojimas už vaikų kultūrą - 1981 m. įsteigtas valstybinis apdovanojimas už vaikų kultūrą teikiamas menininkui ar meno kolektyvui pripažįstant per pastaruosius trejus metus atliktą darbą arba ilgalaikį darbą vaikų kultūros labui;
- Vaikų dienos prizas - 1999 m. įsteigtas vaikų vienos prizas skiriamas organizacijai, kuri pasiekė puikių rezultatų skatindama vaikų meno užsiėmimus ir meno srities švietimą;
- Medaliai už sporto pasiekimus - Nuo 1947 m. medaliai už sporto pasiekimus teikiami už Suomijos sporto kultūros pasiekimus žmonėms, kurie aktyviai dalyvauja vietos sporto klubuose, regioninėse sporto organizacijose, nacionalinėse federacijose ar tarptautinėse institucijose;
- Prizas už darbą su jaunimu - 2002 m. įsteigtas prizas už darbą su jaunimu skiriamas su jaunimu dirbančiam asmeniui ar organizacijai, jaunimo organizacijai ar grupei;
- „Spikes“ prizas - „Spikes“ prizas nuo 1995 m. kasmet skiriamas už pasiekimus skatinant lygybę ir masiškumą sporte;
- „Pro Urheilu“ prizas - 2000 m. įsteigtas prizas skiriamas Suomijos atletui už puikią sportinę karjerą ar sporto pasiekimus;
- „Sesame“ prizas - Nuo 1997 m. kas dveji metai skiriamas už nuopelnus skatinant lengvai skaitomą ir lengvai suprantamą literatūrą autoriui, iliustratoriui, vertėjui, moksliniam tyrėjui, leidėjui ar publicistui;
- Suomijos mokslo apdovanojimas - 1997 m. įsteigtas Suomijos mokslo apdovanojimas kas dveji metai suteikiamas už išskirtinius mokslinius tyrimus Suomijoje dirbančiam tyrėjui ar tyrėjų grupei. Suomijos akademijos teikimu apdovanojimą skiria Švietimo ir kultūros ministerija;
- Suomijos prizas - Nuo 1993 m. Suomijos prizas skiriamas įvertinant reikšmingą karjerą meno srityje, išskirtinius meno pasiekimus ar daug žadantį debiutą. Iki 1998 m. taip pat buvo skiriamas Suomijos prizas jaunimo menui;
- Valstybinis apdovanojimas už viešąją informaciją - Nuo 1968 m. Valstybinį apdovanojimą už viešąją informaciją suteikia Švietimo ir kultūros ministerija už ne grožinės literatūros kūrinį, tai gali būti knyga, radijo ar televizijos programos, straipsnis laikraštyje ar periodiniame leidinyje, taip pat kitoks per metus išleistas informacinis produktas;
- Valstybinis žurnalistikos apdovanojimas - Nuo 1992 m. Valstybinį žurnalistikos apdovanojimą žurnalistų valdybos teikimu ministerija skiria žurnalistui už ilgametę išskirtinę karjerą žiniasklaidos srityje;

- Valstybiniai apdovanojimai - Valstybiniai apdovanojimai skiriami įvertinant pastarųjų trejų metų pasiekimus arba už ilgametę karjerą meno srityje. Skiriami filmų, šokio, architektūros, literatūros, plastikos meno, dramos, muzikos, dizaino ir fotografijos apdovanojimai. Gavėjus nominuoja atitinkamos meno tarybos;
- Valstybės apdovanojimai užsienio vertėjams - 1974 m. įsteigtas Valstybės apdovanojimas užsienio vertėjams skiriamas Suomijos literatūros informacijos centro teikimu pasižymėjusiam Suomijos literatūros vertėjui užsieniečiui.

Kiti finansavimo tipai

Kiti finansavimo tipai yra šie:

- Privatūs fondai;
- Rėmimas;
- Licencijų mokesčiai (televizijos ir radijo);
- Pajamos iš autorių teisių;
- Pajamos iš prekių, paslaugų ir kt. pardavimų kultūros srityje.

7.2 PAGRINDINIŲ FINANSAVIMO MECHANIZMŲ PRISTATYMAS

Valstybės institucijos

Valstybės institucijas tiesiogiai finansuoja Švietimo ir kultūros ministerija. Tokios valstybės institucijos, kaip Nacionalinė galerija, paprastai taip pat yra priklausomos nuo prekių ir paslaugų, pvz., bilietų, pardavimo. Valstybės institucijos dažnai bando papildyti valstybės finansavimą papildomomis pajamomis iš privačių ir valstybinių fondų.

Regioninės institucijos

Kai kurios meno ir kultūros institucijos, kurias bendrai finansuoja valstybė ir savivaldybės, yra gavusios regioninių institucijų statusą (regioniniai istorijos ir meno muziejai, regioniniai teatrai), kas reiškia papildomas subsidijas jų regioninėms funkcijoms atlikti. Švietimo ir kultūros ministerija gali taip pat atrinkti kai kurias institucijas kaip svarbias regionui ir skirti joms papildomą finansavimą.

Savivaldybių institucijos

Vietos kultūros institucijos yra didžiaja dalimi priklausomos nuo centrinės vyriausybės subsidijų (pervedimų) savivaldybėms. Šios subsidijos, kurios skirtos teisingai paskirstyti paramą regiono ir vietiniam menui ir kultūros paslaugoms, patenka savivaldybėms, o per jas savivaldybių kultūros institucijoms ir veiklai, arba tiesiogiai kultūros ir meno institucijoms, kurios veikia kaip ne pelno organizacijos (paprastai tai asociacijos ar fondai, viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystė). Pirmuoju atveju savivaldybės sprendžia, kiek jos panaudos subsidijas numatytam tikslui.

Privačios organizacijos, asociacijos ir kt.

Privačios organizacijos, asociacijos finansuojamos dotacijomis iš valstybinių ir privačių fondų, rėmėjų lėšomis.

Pavieniai menininkai

Pavieniai menininkai paprastai dirba gaudami stipendijas iš valstybės (pvz. meno tarybų) ar privačių fondų, taip pat gauna pajamų iš savo darbo ir meninės veiklos. Daug pavienių menininkų paprastai yra priklausomi nuo pajamų iš valstybės pervedamų lėšų (pagal skirtingas socialinės apsaugos schemas), o daugelis yra oficialiai registruoti kaip „bedarbiai“.

8 SRITYS, KURIOMS SKIRIAMA DAUGIAUSIAI DĖMESIO

Menui ir kultūrai valstybės biudžete skiriamos lėšos, 2010 m.

2010 m. biudžetas Švietimo ir kultūros ministerijai kultūros ir sporto srityje(visos sąnaudos %)

2010 m. valstybės biudžete kultūrai skirtos lėšos

Visas 2010 m. biudžetas Švietimo ir kultūros ministerijai:

6 218 000 tūkst. eurų

Visas biudžetas kultūrai:

385 453 tūkst. eurų

9 KAIP PRITRAUKIAMAS PRIVATUS FINANSAVIMAS?

Pagrindinis Suomijos meno ir kultūros privataus finansavimo šaltinis yra privatūs dotacijas teikiantys fondai. Apskaičiuota, kad Suomijos kultūros fondai kasmet menui ir kultūrai (įskaitant paveldą ir mokslinius tyrimus humanitarinių ir socialinių mokslų srityje) suteikia apie 50 milijonų eurų; iš šio skaičiaus apie 15-20 % suteikiama kaip tiesioginė parama menui (kaip padovanojimai, stipendijos, projektų finansavimas).

Kaip kurie privataus rėmimo tyrimai rodo, kad stambiausių bankų ir bendrovių (ypač draudimo) teikiama metinė parama menui ir paveldui šiuo metu siekia 10 milijonų eurų.

Pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio skiriama viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystei kultūros srityje (pvz. filmų gamybos). Be to, bandoma skatinti „kūrybinių inovacijų grupių“, kurios skatintų efektyviau naudoti bendrovių meninį kūrybiškumą, formavimą.

Tikslas yra skatinti verslumą, Suomijos kultūros produktų eksportą. Didžiausias dėmesys skiriamas dizainui ir architektūrai, sričiai, kur paprastai susitinka kūrybinės meninės vizijos ir pramonės interesai.

9.1 KŪRYBINĖS EKONOMIJOS KŪRYBINIŲ ŪKIO ŠAKŲ SKATINIMAS

Kūrybinė ekonomika, kaip dalis kultūros ūkio šakų, yra svarbus sektorius Suomijoje. Pasak „Culture Satellite Account“, 2006 m. kultūros srityje dirbo virš 102 000 žmonių. Šis skaičius sudaro 4,19 % visų Suomijos dirbančiųjų. „Eurostat“ duomenimis, kultūros darbuotojų dalis Suomijoje 2005 m. buvo trečia pagal dydį tarp visų Europos Sąjungos šalių po Olandijos ir Švedijos. Kultūros ūkio šakų pridėtinė vertė valstybės ūkyje 2006 m. sudarė apie 4,6 milijardo eurų (3,2 %).

Kūrybos ekonomika ir kultūra tapo svarbiu elementu regioninėje konkurencingumo ir inovacijų veikloje. Tai matyti Europos Sąjungos strategijose ir programose, taip pat Suomijos nacionalinėse strategijos ir programose bei praktinėse priemonėse.

Kūrybos ekonomikos ir kūrybos ūkio šakų plėtra aiškiai atsispindi dabartinėse Vyriausybės programose. Švietimo ir kultūros ministerija stiprina kūrybos ekonomiką naudodama kultūros politikos sistemą. Praktiškai veikia finansuojama, pavyzdžiui, pagal 2007-2013 m. Plėtros programą kūrybos ūkio šakų verslo augimui ir internacionalizacijai, kurią bendrai finansuoja Europos Sąjungos fondo.

Priemonės pagal 2007-2011 m. Kultūros eksporto skatinimo programą įgyvendina darbo ir ekonomikos ministerija ir Užsienio reikalų ministerija kartu su Švietimo ministerija. Tai įvairių sektorių įtraukimo metodika. Kaimo politikos komiteto Kultūrinių temų grupė remia kūrybos ekonomikos stiprinimą ir kultūros verslumą kaimo vietovėse.

Švietimo ir kultūros ministerija savo strateginiu darbu padidino galimybes kūrybos ekonomikai augti. 2003 m. paskelbta regioninės kultūros, sporto ir jaunimo politikos veiklos programa įtraukė kultūros verslumą kaip veiklos strategijų regioninėje politikoje temą.

10 KAIP UŽTIKRINAMA IR SKATINAMA KULTŪROS PRODUKTŲ „KOKYBĖ“?

10.1 KOKYBĖS SĄVOKA SUOMIJOS KULTŪROJE

Kokybė yra viena iš pagrindinių Suomijos kultūros politikos vertybių. Kokybė turi būti suprantama kaip santykinė sąvoka, kuris siejasi su įvairiomis Suomijos kultūroje vyravusiomis kultūros sąvokomis.

10.2 MENO IR KULTŪROS ORGANIZACIJŲ PROFESINIS VAIDMUO POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO PROCESUOSE

Nuolat vykstantis dialogas tarp kultūros politikos ir kultūros administravimo, meno bendruomenių, profesinių organizacijų padeda užtikrinti kokybę. Kokybė yra vienas iš Meno tarybos veiklos kriterijų.

10.3 PROFESINIS MENO ŠVIETIMAS SUOMIJOJE

Meno kokybę užtikrina profesinis meno mokymas, taip pat tarptautinių kultūrinių mainų veikla.

11 KAIP UŽTIKRINAMA KULTŪROS SEKTORIUJE DIRBANČIŲ ŽMONIŲ MOTYVACIJA?

Visų viešojo kultūros administravimo darbuotojų, nepriklausimai nuo to, ar jei dirba vyriausybėje, valstybės kultūros institucijose, ar savivaldybėse, motyvacija ir gerovė skatinama ugdant pagrindines vertybes bendrovėms, bendradarbiaujant, dalyvaujant sutartyse tarp vadovybės ir darbuotojų. Taip pat taikomi gerovės planai, individualus mokymas.

Privačiojo kultūros sektoriaus dalyviams dažnai būdingas asmeninis įsipareigojimas, atsidavimas kūrybinei ir meninei išraiškai.

12 KOKIA YRA KULTŪROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO IR ORGANIZACIJŲ VALDYMO GEROJI PRAKTIKA?

„Geriausią praktiką“ reiktų suprasti kaip santykinę sąvoką, kuri yra susijusi su tam tikros kultūros politikos tikslais ir vizijomis.

Neįmanoma nustatyti aiškių apibrėžimų ar pateikti atsakymus, kas sudaro „geriausią praktiką“.

Vadovybės manymu, „geriausia praktika“ parodo gebėjimą sukurti dinamišką kultūros valdymo sistemą, kuri gali prisitaikyti prie pokyčių ir naujų tendencijų bei iššūkių kultūros sektoriuje (šalies ir pasaulio mastu).

„Geriausia praktika“ įgyvendinant kultūros politiką ir vadovaujant organizacijoms taip pat rodo sprendimus priimančių vadovų, darbuotojų ir kultūros atstovų gebėjimus ir norą:

- Siekti trumpalaikių ir ilgalaikių rezultatų;
- Užtikrinti menininkų ir kūrybinių darbuotojų bei kultūros paslaugų naudotojų atsidavimą.

Be to, „geriausia praktika“ rodo galimybę sukurti lanksčią valdymo organizaciją, kuri galėtų:

- Suteikti geriausias įmanomas paslaugas susijusias su esamos kultūros politikos įgyvendinimu praktikoje;
- Sudaryti geriausias įmanomas sąlygas meninės ir kūrybinės išraiškos laisvei ir plėtrai.

Šiame kontekste 2020 m. Suomijos kultūros strategija (žr. 2.2) gali būti suprantama kaip „geriausia praktika“, ypač dėl jos dėmesio lankstumui ir prisitaikymui prie visuomenės pokyčių.